

„Megrakom a szekeremet kívís gabonával...”

Pénovátz Antal, a magyar nyelv és népismeret elkötelezettje, újabb kötettel ajándékozta meg az olvasót „*Megrakom a szekeremet kívís gabonával...*” című, Topolyáról szóló néprajzi és egyéb tanulmányairól szóló kötetével, amely a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet gondozásában jelent meg 2010-ben, Zentán.

A kötetben a szerző a sok évig tartó saját gyűjtéseiről ad számot, illetve hírt. Egy XIX. századi verses krónikáról, amely Topolyának ez idáig az első és egyetlen legkorábbi verses nyelvemléke. Beszámol a topolyaiak nyelvében végbemenő változásokról az 50-es és 70-es évek második felében. Csete Károly pirosi református kántortanító összegyűjtött és egybefűzött sírverseiről is értekezik, valamint élénk tárja Fehér Ferenc topolyaiakhoz fűződő viszonyát. A kötet záró tanulmányában rövid utalásban a Bajsa (Topolya mellett) határában talált Árpád-kori pénzekről szól.

Az első tanulmány néprajzi jellegű, a Paraszti gazdálkodás és életvitel Topolyán címet viseli. Főleg a XX. század második negyedében szokásban lévő folyamatokat ismerteti igényesen és részletesen. A szerző adatközlői a földművelésről, az állattartásról, a közlekedésről, a táplálkozásról és a viseletről adnak számot. Mindezt gazdagon illusztrálja Pénovátz Antal fotókkal, térképekkel, illetve az ismeretlen topolyai krónikás ékesszóló írásaival teszi érdekessé a tudományosan és szakértelemmel lejegyzett gyűjtését.

A topolyai népnyelv főbb sajátosságai címet viselő fejezetben a szerző az 50-es és 70-es években észlelt megfigyeléseiről számol be. Pénovátz Antal felismerte, hogy „még manapság is igen sokféle táji, nyelvjárási” sokszínűség jellemzi e vidéket, szerencsénkre és örömünkre, és ezzel a magyar nyelv csak gazdagabb lehet. A szerző önfeláldozó munkájának köszönhe-

tő, hogy még idejében lépett a topolyai nyelvjárás megmentése érdekében, hiszen „a második világháborút követő társadalmi változások megtették a magukét a nyelvi egységesülés terén is”.

Topolya mezőváros korai múltjáról egyelőre egy XIX. századi verses krónikából szerezhetünk ismereteket. A krónika vélhető szerzője „Topolya mezőváros deákos műveltségű kántortanítója volt”. 1979 májusa és 1979 szeptembere között Pénovázt Antal a *Topolya és Környéke* helyi jellegű hetilapban huszonegy folytatásban már felhívta a figyelmet a fellelt kézirat értékére, a most megjelent kötetben a szerkesztett változattal ismerkedhet meg az olvasó.

Az 1890–1891-es évek sírverseit öleli fel az a két megsárgult füzetecske, amelyet Csete Károly pirosi református tanító jegyzett le azzal a szándékkal, hogy „a tragikus eset lezárása, a gyászolóknak a gyászból, a fájdalomból való kivezetése, illetve a hozzátartozóknak, a családtagoknak a mindennapi életbe való minél hamarabbi visszavezetése” következzenek be – írja a szerző. Pénovázt Antal e versek szerkesztett változatát közli, a versek között pedig topolyai vonatkozásúak is vannak. E sírverseket Vörösmarty Mihály írta báró Kray Pál emlékére.

Fehér Ferencre (nagyfényi-topolyai) is igaz a mondás, hogy „senki sem lehet próféta a saját hazájában”! Pénovázt Antalt az foglalkoztatta, hogy „mi lehet az oka, hogy itthon is és országhatáron túl is ünnepezték költőt [...] szülőfaluja, Topolya nem ismeri, agyonhallgatja”. Érdekes és tanulságos írásban szól a költőről, akinek jó ismerője és tisztelője a szerző.

A Topolya melletti Bajsa határában talált Árpád-kori pénzekkel kapcsolatban a többi között megemlíti, hogy azok pontos meghatározásához a Magyar Nemzeti Múzeum muzeológusának, Gedai Istvánnak a segítségét kérte.

Értékes néprajzi és egyéb vonatkozású könyv került az olvasó kezébe. Pénovázt Antal nagy és szerteágazó tudását bizonyította ismét, amiért ezúttal is köszönettel tartozunk neki.